

УДК 7:378.6](477.411)НАОМА

ORCID ID 0000-0002-9796-7781

DOI: <https://doi.org/10.33838/naoma.30.2021.59-65>

Юлія Майстренко-Вакуленко

кандидат мистецтвознавства, доцент,

в. о. завідувача кафедри сценографії та екранних мистецтв,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

yumaistrenko-v@ukr.net

РОЛЬ ЗБЕРІГАЧА КОЛЕКЦІЇ У ФОРМУВАННІ ЗБІРКИ МИСТЕЦЬКИХ ТВОРІВ (на прикладі навчально-методичних фондів кафедри рисунка Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури)

***Анотація.** В статті розглянуто особливості формування збірки навчально-методичних фондів кафедри рисунка Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури (НАОМА). Метою дослідження є виявлення ролі зберігача фондів у процесі формування колекції; визначення особливих професійних вимог та специфічного кола посадових обов'язків зберігача музейної колекції закладу вищої мистецької освіти шляхом дослідження історії становлення збірки. На основі вивчення архівних матеріалів НАОМА, бесід із співробітниками академії встановлено перелік осіб, які відповідали за збереження колекції навчально-методичних фондів кафедри рисунка, починаючи з 1937 року.*

***Ключові слова:** Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Київський державний художній інститут, заклад вищої мистецької освіти, музей, кафедра рисунка, навчально-методичні фонди, зберігач фондів.*

THE ROLE OF CUSTODIAN IN THE FORMATION OF ART WORKS COLLECTION (on the example of educational and methodological funds of the Drawing Department of the National Academy of Fine Arts and Architecture)

Yuliya Maistrenko-Vakulenko

***Abstract.** The article considers the peculiarities of formation of the collection of educational and methodical funds of the Drawing Department of the National Academy of Fine Arts and Architecture (NAFAA). The purpose of the study is to identify the role of the custodian in the process of forming the collection; determination of special professional requirements and specific range of job responsibilities of the keeper of museum collection of the institution of higher art education by studying the history of the collection. On the basis of the study of NAFAA archival materials and conversations with employees of the Academy, the list of persons responsible for the preservation of the collection of educational and methodical funds of the Drawing Department since 1937 has been established. It was found out that the position of the person responsible for the preservation of the collection of educational and methodical funds of the Drawing Department, during second half of the 20th century and the beginning of the 21st century, had different names: Head of the drawing studyroom, Educational master, Master of industrial training, Head of the educational laboratory of the Drawing Department. People who worked with the funds mostly had higher art education (or intended to acquire it): they were practicing artists, graduates of painting, graphic arts, restoration, theory and history of art, pedagogical or architectural faculties. It was noted that the process of transferring art values took place between the responsible employees without any documentary support, and the employees themselves were changing their positions almost annually until the 1990s. It was proved that the absence of appropriate position of funds keeper in the staff schedule of the KSAI-NAFAA, which requires a*

professional education in art history and knowledge of museum management methods, had a negative impact on the preservation of collection. Thus, the museum, which is planned to be established under the NAFAA in the near future, should become a special structural subdivision. Along with its main activity related to the acquisition, recording, storage, conservation (preservation) and restoration of museum treasures, the NAFAA museum should perform an important educational and methodological function. To the typical duties of the Head keeper of the NAFAA museum collections there should necessarily be the requirement to know the history, methods and techniques of teaching artistic disciplines, as well as to have pedagogical experience.

Keywords: *National Academy of Fine Arts and Architecture, Kyiv State Art Institute, institution of higher art education, museum, Drawing Department, educational and methodical funds, custodian.*

Постановка проблеми. Унікальність кожного зібрання художніх творів для справжніх поціновувачів мистецтва полягає не лише у цінності безпосередньо предметів колекції, але й в історії формування збірки. Що стало поштовхом для заснування зібрання, які твори було покладено в його основу, шляхи, якими поповнювалася колекція — все це зазвичай ретельно досліджується і фіксується задля підтвердження автентичності творів і, відповідно, вагомості колекції. Важливу роль в історії формування будь-якого зібрання відіграють особистості, які стояли біля його витоків і долучилися до зберігання колекції протягом наступних років.

Актуальність дослідження. Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (НАОМА) — спадкоємиця Української академії мистецтва (УАМ), Київського державного художнього інституту (КДХІ) — у 2017 році відсвяткувала своє століття. Упродовж цих років було сформовано значні за обсягом збірки навчально-методичних фондів кафедр живопису та композиції, рисунка, графічних мистецтв, скульптури, сценографії та екранних мистецтв, архітектурного проектування та графічного дизайну. Для максимально ефективного використання цих надбань у сучасному навчальному процесі необхідно вивчити шляхи формування та способи збереження колекцій в історичній перспективі.

Зв'язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями. Одним з основних завдань, які постали сьогодні перед колективом НАОМА, є створення музею на базі зібрань навчально-методичних фондів кафедр. Структура майбутнього музею, способи систематизації, збереження та оприлюднення творів наразі перебувають на стадії обговорення. Оскільки мета роботи музею, започаткова-

ного при закладі вищої мистецької освіти, має свої певні особливості, важливим є визначення необхідного рівня кваліфікації та професійних вимог до зберігачів фондів, а також кола їхніх обов'язків. Метою даної статті є виявлення ролі зберігача фондів у процесі формування колекції (на прикладі вивчення навчально-методичних фондів кафедри рисунка); визначення особливих професійних вимог та специфічного кола посадових обов'язків зберігача музейної колекції закладу вищої мистецької освіти шляхом дослідження історії становлення збірки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню та репрезентації колекції живопису НАОМА присвячене видання «Музей Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури» (Музей), в якому розкрито перші етапи формування мистецької збірки в УАМ—КДХІ. Вивченню колекції навчально-методичних фондів кафедри рисунка приділено увагу у попередніх розробках автора (Майстренко-Вакулєнко 2010, 2017). В статтях розглянуто основні розділи колекції, а також простежено вплив історико-культурного контексту, змін завідувачів та викладацького складу кафедри рисунка на розвиток методичних засад викладання рисунка в КДХІ—НАОМА.

Зазначення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Одним з основних факторів, який лежить в основі системності та повноти збереження художніх збірок є кваліфікація й сумлінність зберігача колекції — особистості, яка безпосередньо відповідає за стан збереження мистецьких творів, їхній облік, систематизацію та атрибуцію. Наразі у хронологічному переліку імен людей, які відповідали за збереження навчально-методичних фондів кафедри рисунка, наявні суттєві лакуни.

Новизна наукового дослідження. На основі ретельного вивчення архівних матеріалів НАОМА, бесід із співробітниками встановлено перелік осіб, які відповідали за збереження колекції навчально-методичних фондів кафедри рисунка, починаючи з 1937 року.

Методологічне або загальнонаукове значення авторських розробок. Збірки навчально-методичних фондів кафедр НАОМА мають важливе наукове, методологічне та історичне значення. Результати дослідження будуть корисними у визначенні фахових вимог до зберігачів фондів майбутнього музею НАОМА.

Виклад основного матеріалу. «В історії кожної музейної збірки є людина, якій вона завдячує своїм існуванням. Для колекції живопису НАОМА такою людиною була Лідія Петрівна Рачковська» (Музей 5), — зазначала завідувачка навчальної лабораторії кафедри живопису та композиції Тетяна Анатоліївна Гончаренко у передмові до вже згаданого альбому «Музей Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури». Слід зауважити, що зусиллями випускниці музейного відділу педагогічного факультету КДХІ (1932) Лідії Рачковської була сформована і збережена не лише збірка живопису, але й рисунка та графіки. З автобіографії Лідії Петрівни дізнаємося, що в 1937 році вона була прийнята на посаду завідувача кабінету живопису та рисунка (Особові справи звільнених працівників за 1987–1999 роки. Літери Р–Сер, арк. 52), а після повернення з евакуації до Казахстану поновлена на цій посаді (Особові справи звільнених працівників за 1987–1999 роки. Літери Р–Сер, арк. 51 зв.), на якій працювала до 1957 року, а тоді переведена на посаду майстра учбових майстерень факультету живопису і скульптури (Особові справи звільнених працівників за 1987–1999 роки. Літери Р–Сер, арк. 55). Згідно зі списками особового складу інституту за 1960 та 1961 роки Лідія Петрівна була завідувачем методичного кабінету живопису, рисунка та графіки (Списки личного состава института за 1960 год, л. 13; Списки личного состава института за 1961 год, л. 5). Ці кабінети, вочевидь, існували як окремі підрозділи (Приказы с № 186 по № 273, л. 13), але Рачковська опікувалася усіма ними, вела ретельні записи в інвентарних книгах диплом-

них робіт, фіксуючи всі необхідні атрибуційні відомості. Таким чином, мистецька збірка КДХІ, хоч і була розподілена за профілями кафедр, мала головного зберігача фондів.

На кафедрах живопису та композиції, графічних мистецтв і скульптури наразі зберігаються старі інвентарні книги, до яких занесено каталожні дані дипломних робіт випускників кафедр. За свідченнями завідувачки навчальної лабораторії кафедри графічних мистецтв Тамари Анатоліївни Цараненко, яка свого часу тісно співпрацювала із Лідією Рачковською, записи, зроблені почерком Лідії Петрівни, в інвентарних книгах кафедри графіки завершуються 1979 роком. Саме тоді Т. Цараненко перейшла працювати з кафедри рисунка на кафедру графіки, де й організувала кабінет графічних мистецтв, почавши систематизувати відібрані на семестрових переглядах твори студентів-графіків. Також вона продовжила вести інвентарні книги дипломних робіт випускників кафедри графіки, розпочаті Л. Рачковською й передані нею до відокремленого кабінету графіки. На кафедрі рисунка подібні інвентарні книги не збереглися, вочевидь, через те, що кафедра рисунка не була й не є випусковою. Принаймні, за спогадами Т. Цараненко, у 1975 році, коли вона заступила на посаду завідувача кабінету рисунка, такі книги були відсутні.

Віднайти наказ про утворення кабінету рисунка не вдалося, проте, згідно з архівними документами, методичний кабінет рисунка як відокремлений підрозділ уже існував у 1958 році (Приказы с № 186 по № 273, л. 13). У документах 1965 року посаду Лідії Петрівни уже зазначено як «зав. кабінетом живопису, графіки та скульптури» (Приказы №№ 1–111, л. 7). Таким чином, можемо припустити, що у період 1962–1965 років роботу з цінностями кабінету рисунка було доручено іншій особі. Принаймні, починаючи з 1966 року завідувачі кабінету рисунка постійно змінювалися: у 1966–1967 роках цю посаду обіймав випускник графічного факультету КДХІ Іван Кочетков (Личные дела сотрудников института, уволенных за 1947–1967 гг., л. 85); у 1967–1975 роках — випускник художньо-педагогічного факультету КДХІ Василь Даніленко (Приказы №№ 236–340, л. 52); упродовж 1975–1979 років — випускниця факультету теорії та історії мистецтва КДХІ

Тамара Цараненко (Приказы №№ 115–296, л. 108; Приказы ректора Киевского, л. 147); у 1979–1980 роках — випускник графічного факультету КДХІ Василь Босенко (Личные дела сотрудников института, уволенных за 1968–1986 годы, Буква «Б». Т. 1, л. 292–299). У 1980–1983 роках виконувачем обов'язків (у зв'язку з відсутністю фахової мистецької освіти) завідувача кабінету рисунка була філолог за освітою Ганна Кривошея (Приказы ректора Киевского, л. 38; Особові справи звільнених працівників за 2000–2011 роки, арк. 152–169); тимчасово (лише упродовж першого півріччя 1983 року) на цій посаді працював художник-графік Юрій Баранов (Особові справи звільнених працівників за 1968–1986 роки. Літери Б–Л, л. 9–24; Приказы ректора Киевского, л. 41); у 1983/1984 навчальному році — випускник живописного факультету КДХІ Анатолій Шишук (Личные дела сотрудников института, уволенных за 1968–1986 годы. Буква «Ш», арк. 256–265); у 1984/1985 навчальному році — абітурієнт факультету реставрації Анатолій Безкровний (Личные дела сотрудников института, уволенных за 1968–1986 годы. Буква «Б». Т. 2, л. 160–174). У 1985 році роботу із фондами було доручено архітекторові за освітою, художнику В'ячеславу Лубенському (Приказы ректора КГХИ, арк. 43), який завідував фондами до грудня 1991 року (Накази, л. 331). У зв'язку з конфліктною ситуацією його було звільнено, а посада, яка на той час називалася завідувач навчальною лабораторією рисунка, — ліквідована.

Тривалий час відповідальність за колекцію покладалася на майстрів виробничого навчання. У 1992–1997 роках фондами опікувався випускник педагогічного факультету КДХІ, художник-графік Олег Цараненко (Особові справи звільнених працівників за 1987–1999 роки, арк. 46–53). Саме його зусиллями фонди кафедри рисунка було систематизовано: впорядковано студентські рисунки за роками в окремі папки, сконструйовано стелажі для їхнього зберігання; складено їхні загальні списки. Для колекції навчально-методичних фондів кафедри рисунка сумлінна і відповідальна робота О. Цараненка набула такої ж вагомості, як діяльність Л. Рачковської для кафедри живопису і композиції. Це той приклад, який вкотре підкреслює важ-

ливість самовідданості особистості конкретної людини у долі мистецької збірки.

Упродовж 1999–2010 років навчально-методичними фондами завідувала випускниця Львівського інституту декоративного та прикладного мистецтва художниця Тетяна Мисковець. Вона продовжувала вести облік студентських рисунків, які надходили до фондів після семестрових переглядів. Тоді зусиллями завідувача кафедри рисунка Юрія Івановича Бондаренка при фондах було створено клас копіювання, де студенти мали змогу відпрацьовувати техніку рисунка, копіюючи оригінали рисунків з колекції. До посадових обов'язків навчального майстра кафедри рисунка додався ще один суттєвий пункт: підбір рисунків, а також забезпечення умов для виконання студентами копій. Після звільнення Т. Мисковець (за власним бажанням) відповідальність за збереження колекції фондів була покладена на майстра виробничого навчання Василя Піганюка. У 2010 році, з ініціативи тодішнього проректора з наукової роботи Леоніда Володимировича Прибеги, було створено комісію з інвентаризації навчально-методичних фондів кафедри рисунка. Лише тоді було складено перелік усіх необлікованих раніше творів, які зберігалися у фонді станом на 2010 рік: студентських рисунків Імператорської академії мистецтв, рисунків українських художників та викладачів КДХІ–НАОМА, а також великоформатних навчальних рисунків, які увійшли до студентської практики наприкінці 1960-х років і зберігалися необлікованою і несистематизованою купою на полицях приміщення фондів (акти роботи комісії зберігаються в навчальній лабораторії кафедри рисунка).

На початку 2010-х років в НАОМА було створено нові структурні підрозділи — навчальні лабораторії кафедр, зокрема й при кафедрі рисунка, завідувачем якої упродовж 2012–2017 років була студентка заочного відділення кафедри теорії та історії мистецтв НАОМА Юлія Бондар. На базі навчально-методичних фондів кафедри рисунка проходили практику студент-мистецтвознавці, які склали паспорти рисунків, здійснювали обміри, уточнювали окремі відомості в архіві академії. З 2018 року фондами кафедри рисунка опікується випускниця факультету архітектури КДХІ Тетяна Гомирева,

яка продовжує роботу з опису нових надходжень, намагається створити належні умови зберігання рисунків, особливо великого формату, забезпечити для студентів можливість копіювання рисунків з оригіналів.

Головні висновки. Біля витоків колекції навчально-методичних фондів кафедри рисунка стояла Лідія Рачковська, яка мала мистецтвознавчу освіту за профілем музеєзнавство. Фахова освіта Рачковської стала запорукою належного зберігання музейних цінностей та навчально-методичних фондів КДХІ загалом і кафедри рисунка зокрема. Починаючи з другої половини 1960-х років, люди, які працювали з фондами, були здебільшого митцями-практиками, випускниками (або й навіть абітурієнтами) живописного, графічного, реставраційного, художньо-педагогічного або архітектурного факультетів. Варто зауважити, що передача мистецьких цінностей від одного відповідального до іншого, — які до 1990-х років змінювалися на цій посаді ледь не щороку, — відбувалася без будь-якого документального супроводу. Посада, на якій перебувала людина, відповідальна за стан збереження навчально-методичних фондів кафедри рисунка, мала різні назви: завідувач кабінету рисунка, майстер виробничого навчання, завідувач навчальної лабораторії кафедри рисунка. Посадові інструкції до 2012 року не збереглися, проте очевидно, що відсутність посади зберігача фондів — посади, яка передбачає наявність фахової мистецтвознавчої освіти та знань з методики ведення музейної справи, негативно позначилася на стані збереження збірки: чимало творів роками зберігалися у непридатних умовах, внаслідок чого вони зазнавали ушкоджень (потертостей, надривів, залиття водою, пошкодження грибком тощо); частина рисунків наразі є неатрибутованими; втрачено інформацію про шляхи надходження низки творів; окремі рисунки відсутні (згідно зі складеними списками та актами інвентаризації).

Навчально-методичні фонди кафедри рисунка, так само, як і збірка кафедри живопису і

композиції, є важливою складовою навчального процесу, тією своєрідною «лабораторією, де художники мають змогу вивчати (...) стилістику своїх старших колег з попередніх генерацій, а мистецтвознавці (...) досліджувати методику, характер мистецької освіти у різні періоди існування навчального закладу» (Музей 11). Якщо художньо-стилістичні особливості збірки визначалися, передусім, історико-культурним контекстом, а також певними мистецькими уподобаннями й прихильностями завідувачів кафедри, фаховим рівнем педагогічного складу, то сучасний фізичний стан навчально-методичних фондів кафедри рисунка є безпосереднім результатом роботи навчально-допоміжного персоналу, тих співробітників, на яких було покладено обов'язки зберігачів колекції.

Перспективи використання результатів дослідження. Згідно зі статтею 32 Закону України «Про освіту», заклад вищої освіти має право «формувати та затверджувати власний штатний розпис відповідно до законодавства» (Закон), а отже, рішення щодо заснування в НАОМА музею лежить у сфері відповідальності керівництва Академії. Музей, започаткований в НАОМА, провідному закладі вищої мистецької освіти в Україні, має стати особливим структурним підрозділом. До «культурно-освітньої та науково-дослідної діяльності, пов'язаної з комплектуванням музейних збірань, експозиційною, фондовою, видавничою, реставраційною, пам'яткоохоронною роботою» (Перелік), має бути долучена додаткова важлива сфера діяльності — навчально-методична. Таким чином, до посадових обов'язків, передбачених кваліфікаційною характеристикою Головного зберігача фондів музеїв та закладів музейного типу, основними з яких є забезпечення «цілісності та недоторканості», (...) обліку, зберігання, консервації та реставрації музейних цінностей» (Довідник), має обов'язково бути додана вимога знання історії методів та методики викладання мистецьких дисциплін, а також наявність педагогічного досвіду.

Цитовані праці

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 81 "Культура та мистецтво". Верховна рада України. Законодавство України. Веб. 21 Верес. 2021 <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168280-00>>

- Закон про освіту*. Верховна рада України. Законодавство України. Веб. 21 Верес. 2021 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>>
- Личные дела сотрудников института, уволенных за 1947–1967 гг. Буква «К»*. Т. 2. Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 2-Л. Спр. 9. 197 арк. Печать.
- Личные дела сотрудников института, уволенных за 1968–1986 годы. Буква «Б»*. Т. 1. Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 2-Л. Спр. 22. Печать.
- Личные дела сотрудников института, уволенных за 1968–1986 годы. Буква «Б»*. Т. 2. Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 2-Л. Спр. 23. 397 арк. Печать.
- Личные дела сотрудников института, уволенных за 1968–1986 годы. Буква «Ш»*. Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 2-Л. Спр. 43. 411 арк. Печать.
- Майстренко-Вакуленко, Ю. “Історичний дискурс викладання рисунка в НАОМА”. *Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, 1917–2017*. Редкол.: А. Чебикін (голова редкол.), О. Ковальчук, А. Яланський [та ін.]. Київ: НАОМА, 2017. 16–23. Друк.
- Майстренко-Вакуленко, Ю. “Кафедра рисунка НАОМА: сьогодні та перспективи”. *Українська академія мистецтва: Дослідн. та наук.-метод. пр.* 17 (2010): 11–13. Друк.
- Музей Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури*. Авт. проекту О. Федорук. Київ: Майстер-Книг, 2010. Друк.
- Накази №№ 1–286 ректора з особового складу. 1991 р.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КДХІ. Оп. 1-ОС. Спр. 478. 344 арк. Друк.
- Особові справи звільнених працівників за 1968–1986 роки. Літери «Б–Л»*. Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КДХІ. Оп. 2-ОС. Спр. 46. 209 арк. Друк.
- Особові справи звільнених працівників за 1987–1999 роки. Літери «Р–Сер»*. Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. АОМА. Оп. 2-ОС. Спр. 61. 260 арк. Друк.
- Особові справи звільнених працівників за 1987–1999 роки. Літери «Фом–Ч»*. Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. АОМА. Оп. 2-ОС. Спр. 64. 278 арк. Друк.
- Особові справи звільнених працівників за 2000–2011 роки. Літери «Коз–Кут»*. Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КДХІ. Оп. 2-ОС. Спр. 70. 224 арк. Друк.
- Перелік посад працівників державних і комунальних музеїв, які провадять культурно-освітню та науково-дослідну діяльність, пов’язану з комплектуванням музейних зібрань, експозиційною, фондовою, видавничою, реставраційною, пам’яткоохоронною роботою*. Урядовий портал. Веб. 21 Верес. 2021 <<https://www.kmu.gov.ua/npas/11102570>>
- Прикази ректора КГХИ по личному составу. Подлинники. Т. 2. 1985 г.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 1-л. Спр. 398. 129 арк. Печать.
- Прикази ректора Киевского государственного художественного института по личному составу. Подлинники. № 1–311. Т. 1. 1983 г.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 1-л. Спр. 367. 332 арк. Печать.
- Приказы с № 186 по № 273 директора института за 1958 год. Копии. Том III.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 1-л. Ед. хр. 93. 116 л. Печать.
- Приказы с № 88 по № 185 директора института за 1958 год. Копии. Том II.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 1-л. Ед. хр. № 92. 118 л. Печать.
- Приказы № 1–111 ректора института по основной деятельности и личному составу.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 1. Спр. 601. 143 арк. Печать.
- Приказы № 1–218 ректора Киевского государственного художественного института по личному составу. Подлинники. Т. 1. 1979 г.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 1-л. Спр. 307. 250 арк. Печать.
- Приказы № 115–296 ректора института по личному составу. 1975 г.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. №Р-622. КГХИ. Оп. 1-л. Спр. 252. 206 арк. Печать.
- Приказы № 236–340 ректора института по основной деятельности и личному составу. 1967 г.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. №Р-622. КГХИ. Оп. 1. Спр. 672. 150 арк. Печать.
- Списки личного состава института за 1960 год.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 1-л. Ед. хр. 111. 17 л. Печать.
- Списки личного состава института за 1961 год.* Державний архів м. Києва (ДАК). Київ. Ф. Р-622. КГХИ. Оп. 1-л. Ед. хр. 120. 15 л. Печать.

References

- Dovidnyk kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv*. Вуп. 81 "Kultura ta mystetstvo". Verkhovna rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. Veb. 21 Veres. 2021 <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168280-00>>

- Zakon pro osvitu.* Verkhovna rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. Veb. 21 Veres. 2021 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>>
- Lichnye dela sotrudnikov instituta, uvolennyh za 1947–1967 gg.* Bukva «K». T. 2. Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 2-L. Spr. 9. 197 ark. Pechat'.
- Lichnye dela sotrudnikov instituta, uvolennyh za 1968–1986 gody.* Bukva «SH». Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 2-L. Spr. 43. 411 ark. Pechat'.
- Lichnye dela sotrudnikov instituta, uvolennyh za 1968–1986 gody.* Bukva «B». T. 2. Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 2-L. Spr. 23. 397 ark. Pechat'.
- Lichnye dela sotrudnikov instituta, uvolennyh za 1968–1986 gody.* Bukva «B». T. 1. Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 2-L. Spr. 22. Pechat'.
- Maistrenko-Vakulenko, Yu. "Istorychnyi dyskurs vykladannia rysunka v NAOMA". *Natsionalna akademiia obrazotvorchoho mystetstva i arkhitektury, 1917–2017*. Redkol.: A. Chebykin (holova redkol.), O. Kovalchuk, A. Yalanskyi [ta in.]. Kyiv: NAOMA, 2017. 16–23. Druk.
- Maistrenko-Vakulenko, Yu. "Kafedra rysunka NAOMA: sohodennia ta perspektyvy". *Ukrainska akademiia mystetstva: Doslidn. ta nauk.-metod. pr.* 17 (2010): 11–13. Druk.
- Muzei Natsionalnoi akademii obrazotvorchoho mystetstva ta arkhitektury.* Avt. proektu O. Fedoruk. Kyiv: Maister-Knyh, 2010. Druk.
- Nakazy №№ 1–286 rektora z osobovoho skladu. 1991 r.* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KDKhI. Op. 1-OS. Spr. 478. 344 ark. Druk.
- Osobovi spravy zvilnenykh pratsivnykiv za 1968–1986 roky.* *Litery «B–L».* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KDKhY. Op. 2-OS. Spr. 46. 209 ark. Druk.
- Osobovi spravy zvilnenykh pratsivnykiv za 1987–1999 roky.* *Litery «R–Ser».* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. AOMA. Op. 2-OS. Spr. 61. 260 ark. Druk.
- Osobovi spravy zvilnenykh pratsivnykiv za 1987–1999 roky.* *Litery «Fom–Ch».* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. AOMA. Op. 2-OS. Spr. 64. 278 ark. Druk.
- Osobovi spravy zvilnenykh pratsivnykiv za 2000–2011 roky.* *Litery «Koz–Kut».* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KDKhY. Op. 2-OS. Spr. 70. 224 ark. Druk.
- Perelik posad pratsivnykiv derzhavnykh i komunalnykh muzeiv, yaki provadiat kulturno-osvitniu ta naukovodoslidnu diialnist, poviazanu z komplektuvanniam muzeinykh zibran, ekspozytsiinoiu, fondovoiu, vydavnychoiu, restavratsiinoiu, pamiatkookhoronnoiu robotoiu.* Uriadovyi portal. Veb. 21 Veres. 2021 <<https://www.kmu.gov.ua/npas/11102570>>
- Prikazy rektora KGHI po lichnomu sostavu. Podlinniki. T. 2.* 1985 g. Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 1-l. Spr. 398. 129 ark. Pechat'.
- Prikazy rektora Kievskogo gosudarstvennogo hudozhestvennogo instituta po lichnomu sostavu. Podlinniki. № 1–311. T. 1.* 1983 g. Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 1-l. Spr. 367. 332 ark. Pechat'.
- Prikazy s № 186 po № 273 direktora instituta za 1958 god. Kopii.* Tom III. Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 1-l. Ed. hr. 93. 116 l. Pechat'.
- Prikazy s № 88 po № 185 direktora instituta za 1958 god. Kopii.* Tom II. Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 1-l. Ed. hr. № 92. 118 l. Pechat'.
- Prikazy № 1–111 rektora instituta po osnovnoj deyatel'nosti i lichnomu sostavu.* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 1. Spr. 601. 143 ark. Pechat'.
- Prikazy № 1–218 rektora Kievskogo gosudarstvennogo hudozhestvennogo instituta po lichnomu sostavu. Podlinniki. T. 1.* 1979 g. Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 1-l. Spr. 307. 250 ark. Pechat'.
- Prikazy № 115–296 rektora instituta po lichnomu sostavu. 1975 g.* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. №R-622. KGHI. Op. 1-l. Spr. 252. 206 ark. Pechat'.
- Prikazy № 236–340 rektora instituta po osnovnoj deyatel'nosti i lichnomu sostavu. 1967 g.* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. №R-622. KGHI. Op. 1. Spr. 672. 150 ark. Pechat'.
- Spiski lichnogo sostava instituta za 1960 god.* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 1-l. Ed. hr. 111. 17 l. Pechat'.
- Spiski lichnogo sostava instituta za 1961 god.* Derzhavnyi arkhiv m. Kyieva (DAK). Kyiv. F. R-622. KGHI. Op. 1-l. Ed. hr. 120. 15 l. Pechat'.

Подано до редакції 27.09.2021

Рецензенти:

Тарасенко О.А. — доктор мистецтвознавства, професор;

Мазур В.П. — кандидат мистецтвознавства, доцент.